

Götabiblioteken 2021

Göta biblioteken

Götabiblioteken 2021 ges ut av
Regionbibliotek Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Elisabeth Cserhalmi

Omslagsbild: Matilda Ahl

Tryck: Ringqvist Tryckeri AB

ISBN-nummer: 978-91-88151-17-9

GÖTABIBLIOTEKEN I SIFFROR

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna samt Tranås kommun.

Östergötland och Tranås har tillsammans cirka 486 000 invånare.

Här finns:

47 folkbibliotek, varav 31 är filialer/närbibliotek
3 bokbussar

Cirka 270 anställda

Omkring 300 publika datorer

Ett vanligt år har Götabiblioteken nära 3 700 000 fysiska besök på biblioteken. I snitt blir det över 10 000 besök per dag. Under 2021 minskade besöken på grund av pandemin och restriktioner.

Götabiblioteken har:

Över 1 500 000 fysiska titlar att låna

Över 27 000 e-böcker, av dem är drygt 6 000 e-ljudböcker
Cirka 3 000 000 fysiska utlån per år. Under 2021 minskade dock de fysiska utlånen något på grund av pandemin

Över 93 000 e-böcker laddas ner per år.

Ett flertal databaser och e-tjänster som låntagarna kan använda.

Alex med biografiska fakta och presentationer av 6000 skönlitterära författare. Det finns 150 000 sökbara titlar med bokomslag och innehållsbeskrivningar. Utöver detta finns information om litterära priser, filmatiserade böcker och quiz där man kan testa sina litterära kunskaper.

Arkiv digital är för släktforskaren som vill ta del av cirka 88 miljoner färgbilder på kyrkböcker och andra historiska dokument.

Cineasterna och **Viddla** där du kan låna strömmande film gratis via bibliotekskortet.

Global Grant är en omfattande databas med information om stipendier och fonder, dit man kan skicka ansökningar för bidrag för olika ändamål. Databasen innehåller 24 000 fonder och donatorer.

Pressreader, med mer än 7 000 tidningar och tidskrifter, som du kan nå omedelbart på vår webbplats eller genom att ladda ner en app. Pressreader erbjuder alla, från den vanlige läsaren till forskaren, material från mer än 120 länder på 60 språk.

Visste du att:

Ett år utan pandemi anordnas omkring 9 000 programaktiviteter på de olika Götabiblioteken. Det är författarbesök, teater, musik, sagostunder, föreläsningar, språkcaféer och mycket annat.

Biblioteken – viktigare än någonsin

Nära på samtidigt som jag får ett första utkast av Götabiblioteken 2021 nås jag av nyheten att restriktionerna som omgärdat samhället ska tas bort. Så här långt blev det nästan två år med pandemin och det varken ville eller kunde man ana vårvintern 2020 när den var ett faktum. Nu går tankarna kring hur pandemin har påverkat oss alla. Har till exempel vårt förhållningssätt till arbete och fritid, vanor och beteendemönster förändrats i någon riktning?

Bekräftade ett behov

Är det så att biblioteken, med uppdraget att finnas till för alla, nu kanske är viktigare än någonsin i ett samhälle där vi under så lång tid vistats i våra egna bubblor – både fysiskt och mentalt. Och på vilket sätt kan i så fall biblioteken vara fortsatt relevanta för sina användare? Har biblioteken tappat delar av sina besökare som nu behöver lockas tillbaka? Kan periodvis stängda lokaler och av nöd begränsande restriktioner leda till att nya användare upptäckt bibliotekens digitala utbud? Det tål att tänka på. Med pandemin bekräftades ett för biblioteken redan utpekad behov. För att det digitala biblioteket ska kunna erbjuda e-medier på ett hållbart och tillgängligt sätt krävs det en bättre och troligen nationell infrastruktur för att man ska kunna göra en förflyttning framåt. Här behöver biblioteken en infrastruktur som samordnar och tillvaratar lösningar, så att tillgången på e-böcker möjliggörs på ett jämlikt och inte minst ekonomiskt hållbart sätt. Och det för hela kedjan, från upphovsperson och förlag till bibliotek och läsare.

Förvalta de nya erfarenheterna

Att biblioteken ställde om sin verksamhet råder det ingen tvekan om. Nu har det blivit dags att reflektera kring hur man bäst kan förvalta de nya erfarenheterna och kunskaperna in i ett slags post-pandemiläge. Har pandemin och kvicka omställningar till digitala format lett till att biblioteket som fysisk och öppen plats, där du kostnadsfritt tar del av utbudet, kanske

rent av ökat i värde? Kan man tänka nytt kring bibliotekets roll när det uppstår en kris i samhället?

Vi ska både hjälpa och driva på

Digitala språng i och med pandemi-situationen har gjorts, samtidigt som man ska komma ihåg att pandemin satte fart på en redan påbörjad digitalisering. Även fortsättningsvis kommer det vara en utmaning att digital delaktighet blir just det som ordet betyder, att få höra till, både i betydelsen av en egenupplevd känsla och att faktiskt ges förutsättningar till att finnas med. Och det är fortsatt angeläget för biblioteken att stötta och hjälpa, men också driva på utvecklingen så att den som vill kan bli digitalt kunnig, påläst och såväl vaksam som uppmärksam.

Nu har vardagen efter pandemin börjat. Och det med nya erfarenheter i bagaget för biblioteken men också för deras huvudmän - vikten av att stärka bibliotekets roll både i vardagen och när det krisar.

ELISABETH CSERHALMI
Regionbibliotek Östergötland

LEDARE Biblioteken – viktigare än någonsin	3
UNGA PÅ BIBLIOTEK Utbildning om barnkonventionen	6
BOXHOLM Upptäcktsfärd med hjälp av sagan	8
FINSPÅNG Ett år med extra barnsatsningar	10
KINDA Vi fortsätter förnya och förbättra	12
LINKÖPING Bibliotek i Ryd och Berga	14
MJÖLBY Lyckad pr med hamstern Inez	16
MOTALA Bättre tillgänglighet för alla	18
NORRKÖPING Samarbeten för att nå nya grupper	20
SÖDERKÖPING Poesi är en folkrörelse!	22
VADSTENA Att planera en ny barnavdelning	24
VALDEMARSVIK Pandemin lockade till nytänkande	26
YDRE Digital omställning för folkhälsan	28
ÅTVIDABERG Ett händelserikt år – trots allt	30

TRANÅS	32
Att tänka dubbelt	
ÖDESHÖG	34
Tomtemor besökte förskolorna	
ÖSTGÖTA TALTIDNING	35
Att intervjuva på distans	
VÅRA SOCIALA MEDIER	36
Poddar, konspirationer och säkerhet	
ATT VÅGA UTVECKLAS	38
Utbildning i programverksamhet	
KURSER PÅ DISTANS	39
Utmaning att planera kurser	
MIK I PRAKTIKEN	40
Kreativitet med digitala verktyg	
UPPHANDLINGSARBETEN	42
Avtal och system för framtiden	

Med barnperspektivet i fokus

FN:s konvention om barnets rättigheter, vanligtvis kallad barnkonventionen, blev svensk lag 2020. Götabiblioteken hade redan tidigare påbörjat arbetet med genomförandet. Regionbibliotek Östergötland hade, tillsammans med några andra regioner, tagit fram en handledning för cheferna (Löpa linan ut. Bibliotekschefens strategiska modell för implementering av FN:s konvention om barnets rättigheter.) Och alla medarbetare på biblioteken hade fått fortbildning om barnkonventionen. Under 2021 började några bibliotek skriva handlingsplaner för att realisera målen och samma år bildades en ny arbetsgrupp inom Götabiblioteken – Göta barnrätt.

Se till barnets bästa

Göta barnrätt består av ett antal medarbetare från folkbiblioteken samt en utvecklingsledare från Regionbibliotek Östergötland. Göta barnrätt ska, med barnperspektivglasögonen på och barnkonventionen som grund, se till barnets bästa. Särskilt viktigt är det vid beslut och förändringar som påverkar barn. Arbetsgruppens första uppdrag var att granska och komma med synpunkter inför upphandling av nytt

biblioteksdatasystem och ny webb. Barn ska själva kunna förstå och använda Götabibliotekens tjänster på webben, som att reservera medier och boka plats till något evenemang.

En annan fråga för gruppen att se över är hur barn får ett bibliotekskort. Som det är nu kan barn få ett eget bibliotekskort när de är sex år. Fram till den dag man fyller arton år måste vårdnadshavare skriva under och godkänna att deras barn får ha ett kort. Göta barnrätt ser över vilka konsekvenser det har för barn och om det är till barnets bästa.

Alla ska lära sig mer under 2022

Barnkonventionen är ett av bibliotekens styrdokument och vid varje nytt beslut ska en barnkonsekvensanalys göras för att se till barnets bästa. Under 2022 kommer chefer och medarbetare lära sig mer om hur det går till. Barnkonventionen är långt ifrån implementerad på Götabiblioteken, men förbättringsarbete pågår.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

FOTO: KINDA BIBLIOTEK

Regionbibliotek Östergötland

Fortbildning om unga på bibliotek

Under 2021 har Regionbibliotek Östergötland arrangerat fortbildning för de som arbetar med unga på bibliotek. Fortbildningen har genomförts tillsammans med Regionbiblioteken i Värmland och på Gotland. Fördelen med det har bland annat varit att man fick chans att träffa medarbetare som man annars inte har kontakt med. Det blev också fler att utbyta tankar och idéer med. Alla träffar har varit digitala.

Öka kompetensen

Barn är en prioriterad målgrupp på biblioteken, men ofta är fokus på de lite yngre barnen bland annat därför att de är lättare att nå. Regionbiblioteken ansåg därför att det var viktigt att genomföra fortbildningen och målet var att öka kompetensen i området unga och bibliotek för att kunna utveckla relevanta och angelägna verksamheter tillsammans med unga.

Den första träffen handlade om uppdraget. Vilka la-

gar och andra styrdokument ska biblioteken förhålla sig till? Jo, bibliotekslag, diskrimineringslagstiftning, språklag samt minoritets- och funktionshinderspolitik. Utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter handlade en träff om delaktighet och medskapande. En träff fokuserade på läsfrämjande; metoder och inspirerande exempel. Det sista tillfället 2021 hade fokus HBTQ+ och minoriteter.

Många olika exempel

Under träffarna varvades föredrag och genomgångar med diskussion, erfarenhetsutbyte och workshops. Deltagarna har fått ta del av många olika exempel och metoder från inbjudna föreläsare. Mellan träffarna har deltagarna läst texter och gjort olika uppgifter, enskilt eller i grupp.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

Regionbibliotek Östergötland

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. Vid varje nytt beslut ska en barnkonsekvensanalys göras för att se till barnets bästa.

Upptäcktsfärd med hjälp av sagan

Välkommen in i kåtan där vi tillsammans går på upptäcktsfärd med hjälp av sagans värld. Den samiska skapelseberättelsen och de mystiska hjärtslagen visar vägen i landet där solen skiner på natten. När elden brinner får vi träffa renen Biello, renskötaren Nils Henrik, och Elsa som stod barfota i kalkkällan. Skatan, Haren och Biernna-björnen kommer också på besök och vi lär oss jojka – det samiska sättet att sjunga på.

Musikteatern Solen skiner – Biejve Bájttá med den samiska konstnären Elin Teilus blev ett samarbete mellan biblioteket och barnen från fritidsgrupper i kommunen. Några platser fanns till övriga intresserade invånare också. Före och efter föreställningen, på svenska med samiska inslag, kunde barnen titta i bilderböcker om de samiska barnens liv nära naturen.

Att välkomna barngrupper på en teaterföreställning till biblioteket igen kändes fint. Det gäller att hitta russin i kakan för att behålla arbetsglädjen i en svår tid.

Biblioteket flyttade ut

Det har varit viktigt att fortsätta kontakten i olika former med barnlåntagarna. I samarbete med gruppen Hemkodat kunde några intresserade skolbarn delta

Det har varit viktigt att bibehålla kontakten med barnen.

i digitala skapande aktiviteter på loven. Samlingar kring böcker och utlån av börja läsa, fakta- och kapitelböcker tillhandahöll vi genom träffar med lågstadielklasserna ute i det gröna i parken i maj.

En ny form av barnverksamhet växte fram i utkanten av skogen. Två lördagar i mars och april erbjöd vi inspiration ur interaktiva pekböcker och bilderböcker som hängde på grenar. Barnen fick leta efter sagofigurer som gömt sig i stubbar och bakom buskar, gå på jakt efter färggranna påskägg som Hönapönan hade gömt i gräset. Det var aktiviteter som möjliggjorde att varje sällskap kunde gå för sig själv och hålla avstånd till andra. Böcker lånades också ut från ett lågt bord i barnens höjd och Pixiböcker hittade nya ägare. De små barnen skuttade som nallebjörnar framlockade av vårsolen ur idet.

Barnfamiljerna gillade sommarkassarna, som förutom boken *Upplev Sveriges natur*, skriven av Martin Emtenas, innehöll aktivitetsböcker, spelkort, studs-bollar, anteckningsböcker och målarböcker. Boken inspirerade till naturupplevelser landet runt under 2021 som var Friluftsåret.

Trygghet och kontinuitet

Vi erbjöd höstaktiviteter i Folkets park på lördagar i oktober och november. Det handlade om att gå berättarpromenad, fundera på bildgåtor om skogen och djuren, hoppa bokstavshoppning, värma sig med bokgympa, leken "alla barn byter bok" – en variant av leken "alla ekorrar byter bo". Utesagostunden innehöll fingerramsor och vi läste djurrim om första bokstaven i alla deltagande barns namn ur boken *Det vilda alfabetet* av Erik Kohlström.

Vi fortsätter att leta russin i kakan och ser fram emot att locka tillbaka våra kommuninvånare till biblioteket som mötesrum. Året som gått har visat hur olika former av erbjuden anpassad verksamhet, med både möten i cyberrymden och på olika platser i naturen, innebär trygghet och kontinuitet för Boxholmsborna. Det har varit uppskattat att biblioteket söker och erbjuder olika vägar till läsande och välmående.

TEXT: ERIKA HORVAT

FOTO: ERIKA HORVAT OCH MAJA MARKHOUS

Boxholms bibliotek

Den samiska skapelseberättelsen och de mystiska hjärtslagen visar vägen i landet där solen skiner på natten.

Ett år med extra barnsatsningar

Finspångs bibliotek tog avstamp i bibliotekslagen, biblioteksplanen och omvärldsbevakning, som till exempel Pisa-undersökningen när vi definierade vilka aktiviteter vi skulle satsa på under 2021. Totalt är det fyra initiativ, där de två största är utvecklandet av skolbibliotek i Finspångs kommun samt införandet av boklådor till förskolor och äldreboenden.

Finspångs bibliotek genomförde en omorganisation av skolbiblioteken under 2021 och den nya organisationen sjösattes första augusti samma år. Omorganisationen innebär att det är sektor Utbildning som tar ansvar för skolbiblioteken och att det finns överenskommelser med folkbiblioteket gällande vilka områden som folk- och skolbibliotek ska samarbeta om.

I den nya skolbiblioteksorganisationen anställs 4-5 skolbibliotekarier samt en skolbibliotekssamordnare. I satsningen är nätverkstid, gemensam planering och likvärdig tillgång till skolbibliotek viktiga nycklar. Finspångs bibliotek bekostar en tjugoprocentig tjänst under 2021–2022 för att ge den nya organisationen så bra förutsättningar som möjligt för att skolbiblioteken ska bygga upp samarbetet mellan folkbibliotek och sektor Utbildning.

Boklådor för hela kommunen

Finspångs bibliotek har under många år erbjudit förskolorna en tjänst där barnbibliotekarien plockar ihop boklådor utifrån önskemål. Förskolorna har

I den nya skolbiblioteksorganisationen anställs 4-5 skolbibliotekarier samt en skolbibliotekssamordnare.

Vi sökte, och fick, Stärkta biblioteksbidrag för att utveckla boklådeverksamheten.

sedan hämtat boklådan på Finspångs bibliotek. Vid en genomlysning av den verksamheten upptäcktes att hanteringen tar mycket arbetstid för barnbibliotekarien, samt att tjänsten endast nyttjades av förskolor inom Finspångs tätort. Vi tog fram ett koncept för att effektivisera barnbibliotekariens tid och samtidigt kunna erbjuda likvärdig service i hela kommunen. Vi sökte, och fick, Stärkta biblioteksbidrag för att utveckla boklådeverksamheten.

I ansökan fanns två faser definierade. Den första, under höstterminen 2021 – att göra i ordning boklådor med blandat material samt temalådor. Under fas två, under vårterminen 2022 - att utveckla samarbeten med förskolorna. Under hösten iordningställdes 780 böcker som placerades i 26 boklådor. Det visade sig vara mycket mer arbete med bokbeställningar och iordningställande av böcker än vi hade trott, så det var ett lyckokast när biblioteket fick kontakt med en extra resurs som uteslutande kunde arbeta med detta på halvtid under fem veckor. Annars hade vi nog inte kommit i mål i tid.

Boklådor som ska till förskolor i ytterområdet levereras av en av kommunens enheter, Daglig verksamhet, vilket möjliggör arbete för den verksamheten samtidigt som den möjliggör likvärdig service för förskolorna i kommunens ytterområde. Det tar cirka 60 minuter att åka till den förskola som ligger längst från Finspångs centrum. Var sjätte vecka levereras en

Under hösten iordningställdes 780 böcker som placerades i 26 boklådor.

ny boklåda och i upplägget förflyttas boklådorna till nästa förskola och nästa... och efter att lådan har gått ett varv returneras den till huvudbiblioteket som går igenom den och kompletterar vid behov.

Når alla barn

Finspångs kommun har också under året köpt in gåvoböcker till två verksamheter som ofta har barn på besök, BVC och Folk tandvården. Dessa två verksamheter får vardera 60 böcker till sina väntrum som en engångsgåva från folkbiblioteket. BVC kommer att förlägga den sista föräldraträffen på huvudbiblioteket och barnbibliotekarien kommer att delta för att presentera vad biblioteket erbjuder barn och föräldrar samt berätta om vikten av läsning.

Under hösten 2021 har folkbiblioteket också påbörjat

samarbete med kommunala familjehem och privata familjehemcenter. Barn och ungdomar fyller i en enkät som är anpassad efter ålder gällande sina läsvanor och sedan tar barn- och ungdomsbibliotekarien fram 3-5 boktips till barnet/ungdomen.

Med dessa initiativ når vi i princip alla barn i Finspångs kommun i åldrarna 0-14 år (det är cirka 3 650 barn). Det ska bli spännande att följa vart initiativen tar vägen, då de alla är nystartade och det finns en stor potential att utveckla dessa initiativ i samverkan med övriga verksamheter och aktörer.

TEXT OCH FOTO: THERÉSE KÄLLHOLM

FOTO: SOFIE SILVERBRING CARLSON

Finspångs bibliotek

Vi fortsätter förnya och förbättra

Det nya biblioteksrummet i Kisa har så sakteliga tagit sin form, men ännu saknas en del för att det kan sägas vara klart, om nu nånting nånsin kan sägas bli så. Det är många pusselbitar som ska falla på plats, därför är vi evigt tacksamma att vi har vår projektanställda arkitekt Cecilia kvar som stöttar.

Året som gått har, som för oss alla, inneburit nästan detsamma som år 2020. Med stor flexibilitet och ständiga förändringar, vilket på flera plan är betydande förbättringar för verksamheten mötte vi därför 2021 med stor famn.

Dock har verksamheten inte riktigt tagit den fart som vi kanske önskade då nästan alla våra aktiviteter sattes på paus förra året. Trots "ni vet vad" har vårt huvudfokus ändå varit våra besökare och framförallt har vi fokuserat på hur vi på olika sätt ska nå ut till fler av kommunens invånare.

Varmt välkomnande

I liten skala har vi under andra halvan av året genomfört en del program som: workshops med Hemkodat, tovat tomtar och fått besök av Farbror Skrot. Vår "Halvan" (Johan Anderblad) tutade in i november. Vi hade författarbesök, utställningar, Sommarboken, pyselpåsar med mera, parallellt med ett varmt välkomnande till alla våra återvändande besökare i biblioteksrummet. Vi har mött många förvånade ansikten och blandade kommentarer från våra, till största delen glada och tacksamma, besökare. Tänk vad lite ny färg

och ommöblering och ny biblioteksdisk kan göra, för det är väl inte personalens förtjänst?

Vi tycker att vår barnavdelning blev fantastiskt fin med en matta i olika färg och en trappa med massa mjuka kuddar. Här bjuds de små att segla iväg i böckernas värld med någon vuxen, syskon eller kompis. Tröttnar de går det alltid att hoppa mellan de olika färgerna på mattan, det är också kul!

Digital verkstad

Vår Digitala verkstad är också så gott som färdig, med endast ett par smågrejer kvar att fixa innan den kan användas till det den är ämnad för, att vara en kreativ plats för innehållsskapande och lärande. Just nu installerar vi också digitala skärmar på våra tre bibliotek som ska minimera och effektivisera våra affischeringsplatser. Vi är också glada att ha haft möjlighet att sätta igång med vår digitala handledning igen, särskilt som nya digitala funktioner ständigt introduceras. Dessutom har vi kunnat påbörja satsningar ute i kommunen för att till exempel stötta deltagare i att skaffa vaccinpäss med mera. Detta är något vi tror på och kommer jobba vidare med. Nu ser vi fram emot 2022 med friska tag!

TEXT: MATILDA HENRIKSSON

FOTO: KINDA BIBLIOTEK

Kinda bibliotek

Den digitala verkstaden är så gott som färdig.

Digitala skärmar för affischering.

Trots "ni vet vad" har vårt huvudfokus ändå varit våra besökare och ett gott bemötande.

Vi har även analoga spel att prova på.

Det nya biblioteksrummet börjar ta form.

En ny mys- och läshörna.

Ryds bibliotek är litet men innehåller allt invånarna kan tänkas behöva, med fokus på barnavdelningen.

Nu har Ryd det minsta biblioteket

Nu när Sturefors bibliotek flyttat till nya fina lokaler aspirerar Ryd på titeln Linköpings minsta bibliotek. Ryds bibliotek, tidigare beläget i Nya Rydsskolan, låg i malpåse i ett par år under jakten efter en ny, mer tillgänglig lokal. Glädjande nog fick vi via det lokala bostadsbolaget en lokal renoverad för bibliotekets räkning inne i gallerian i Ryds centrum. Mer centralt kan det inte bli!

Biblioteket är verkligen litet, men innehåller allt invånarna kan tänkas behöva, med fokus på barnavdelningen. Med hjälp av en arkitekt såg vi möjligheterna med lokalen.

– En liten yta kräver smarta lösningar. Det gäller att tänka helhet och veta vilka målgrupper som är prio ett för ens verksamhet, säger närbiblioteksansvarig Cecke Larsson. Allt har inte fallit på plats än; det har bland annat beställts mer ergonomiskt genomtänkta fåtöljer till tidningsläsarna, men biblioteket är öppet sedan början av juni 2021.

Under hösten har invigning skett på Rydsvis; kalasveckor tre med aktiviteter riktade mot den yngre

befolkningen och en finfin uppslutning enligt Cecke.

– Under höstlovet, vecka 44, var det aktiviteter för skolbarn och de två veckorna därefter för barn 0-6 år. Vi fick ett härligt gensvar och det känns som om vi efter de här veckorna har satt oss på kartan i området. Vi har även fått igång ett Språkcafé i samarbete med Ryds hemkyrka. Behovet är stort och gensvaret toppen.

Nytt och centralt inne i gallerian i Ryds centrum.

... och äntligen bibliotek i Berga

I stadsdelen Berga i Linköping har det inte funnits något bibliotek på trettio år, trots att området är ett av stadens prioriterade. Men nu så! Försenat av pandemin slog Berga bibliotek upp sina portar i maj 2021. Äntligen!

Närbiblioteksansvarig Natasha Ekström ser utmaningarna i att etablera sig i en stadsdel där det inte funnits bibliotek på länge.

– Hur mycket man än tycker att man marknadsför så är det väldigt svårt att nå alla. Det är viktigt att vi finns och syns ute i området och skapar kontakter utanför våra lokaler.

Berga bibliotek ligger beläget i Berga by, alldeles bredvid Berga centrum, tillsammans med Kontakt Linköping - kommunens medborgarservice, Råd och stöd - rådgivande socialtjänst, och Ung puls - frivillig ungdomsverksamhet för målgruppen 13-25 år. De tre förstnämnda verksamheterna samverkar i pampiga Berga slott med anor från 1800-talet. Slottsmiljön har bevarats efter bästa förmåga och biblioteket sticker ut som ett av de mest säregna bland biblioteken i Linköping.

Fint och vackert i slottet

– Jag är väldigt nöjd med hur vackert det har blivit inne i slottet och det fina samarbetet verksamheterna emellan som jobbar här inne, säger Natasha.

Även det här biblioteket är litet, men självfallet innehåller det allt en besökare kan tänkas behöva. Tack

I vackert gammalt slott i Berga by.

Natasha Ekström ser det som en utmaning att marknadsföra verksamheten i Berga, där det inte funnits bibliotek på länge.

vare att slottet bebos av tre verksamheter når man fler besökare, och det finns ett tydligt mervärde i att kunna hänvisa besökare vidare vid behov.

Flera samarbeten

Invigningen av Berga by gick av stapeln i oktober. Vilken uppslutning! Flera bostadsbolag, Svenska kyrkan, Röda korset, Räddningstjänsten – "alla" var där! Flera av gästerna hoppades på att det här skulle vara normen för helgerna i Berga framöver och ja, det vore ju trevligt. Om inte annat var det ingången för flera fina samarbeten framöver. Natasha instämmer:

– Sommarboksklubben -21 var välbesökt och vi har startat upp fina samarbeten i området med lokala aktörer. En jobbstudio där vi hjälper jobbsökande med CV och intervjuteknik men även språkcafé för den som vill träna svenska. Vi har också mycket mer på gång till våren.

Hon fortsätter:

– Invånarna är engagerade i sitt Berga, man vill vara med och påverka och skapa en tryggare, bättre plats.

Angående framtiden för Bergas och Ryds bibliotek enas de båda närbiblioteksansvariga om att potentialen att göra skillnad i sina respektive stadsdelar är stor, genom samarbeten och välvilja från såväl politiker som andra aktörer och invånarna själva.

– Vi kan vara med och skapa ett område där alla har tillgång till en meningsfull tillvaro oavsett vilken ålder, etnicitet och socioekonomisk grupp man tillhör.

TEXT: LINNEA SAXTRUP HERMANSSON

FOTO: MATILDA AHL

Linköpings stadsbibliotek

En lyckad satsning på storytelling i Mjölby: Guld-Inez har från sitt storleksanpassade bibliotek levererat allt från boktips till dramatiska historier om tillvaron på #hamsterbibblan.

Lyckad pr med hamstern Inez

Det började med ett kapat Facebook-konto som behövde startas om, och slutade med en synnerligen lyckad rekrytering av en pr-hamster. Guld-Inez försågs med ett eget storleksanpassat bibliotek och fick fria tassar att kampanja i sociala medier och locka nya följare till Mjölby bibliotek.

När pandemiåret 2021 började såg det dystert ut för alla. Mjölbys nystartade litteraturprojekt Bokappetit fick skjuta planerade evenemang på framtiden och fokus hamnade på digitala övningar. Behovet av större publik i alla kanaler krävde nya tankebanor. Och en hamster.

Guld-Inez fanns redan på Instagram och försågs med miniprylar från matte Sissela Wasén, till vardags filialansvarig för biblioteket i Skänninge. Därför gick det snabbt att värva den cirka 13 cm långa och 200

gram tunga guldhamstern till en kommunal anställning. Uppdraget var solklart: skapa lite uppmärksamhet inför höstens program "Baka bok från ax till limpa".

Guld-Inez struntade i alla upphandlingsregler och måttbeställde sitt bibliotek, utrustat som sig bör med allt från dator, hyllor till budlådor. Hon lärde sig raskt systemet Book-it, ställde till med ett och annat haveri, och gjorde enligt egen utsago det ena bokinköpet bättre än det andra. Hela Harry Hamster-serien levererades ytterst skyndsamt från internetbokhandeln Buktuss.

Succé på Facebook

Förberedelserna tog månader och Inez sög i sig kunskap om alla sysslor som förekommer på ett bibliotek. Vissa moment var mer frekventa än andra. Mum-

En utlyst fototävling lades ned och boken som planerades kom att handla om Inez själv.

sandet i hamsterbibblans personalsoffa, till exempel. Hur mycket kan en hamster fika och äta på arbetstid?

Och så var det då detta med marknadsföringen. Inez affischerade efter bästa förmåga, bröt mot alla tänkbara kommunala grafiska regler, fnös irriterat över dåligt upplösta bilder och insåg faktum hon behövde proffshjälp och anlätade yrkesfotografen Mia Karlsvärd inför premiären av #hamsterbibblan.

Resten vet vi. Succé. Första inlägget på Facebook 18 maj fick en räckvidd på nästan 50 000, tack @argabibliotekstanten för draghjälp!

Opålitlig semestervikarie

Inez blev populär, behövde semester och en sommarvikarie sattes in efter viss inskolning. Inläggen vittnade dock om kaos, vikarien Pepper visade sig vara

en opålitlig festprisse, Inez fick kasta sig i husbilen och köra hem för att få honom avskedad. Dramatik på hög nivå när hon fastnade i fartkontroll. Hade hon ens körkort?

Väl tillbaka på jobbet beslutade sig Inez för att koncentrera sig på höstens arrangemang och uppdraget som pr-hamster. Gnagarhälsomyndigheten hintade om att restriktionerna skulle lättas och Inez bokade bums ett författarbesök om konspirationsteorier. Vilket startskott för delprojektet "Baka bok, från ax till limpa"!

Ansvarig gnagarkommitté

En utlyst fototävling lades ned och boken som planerades kom varken att handla om andra djur eller mat – utan om hamsterbibliotekarien själv. Litteraturprojektet Bokappétit avrundades med en hastig tillbakablick på året som gått. Frånsett misstaget med vikarien är Inez nöjd. Särskilt som läsfesten kunde avslutas på bästa vis: med ett författarbesök av Mats Jonsson, nominerad till det skönlitterära Augustpriset 2021.

Även bibliotekschef Anya Feltreuter är belåten över utfallet av litteraturprojektet i allmänhet, #hamsterbibblan i synnerhet. Antalet som gillar Mjölby bibliotek på Facebook gick från 211 till 519 med glada tillrop och uppmärksamhet i media.

Det har varit kul och spännande med storytelling, men det har krävt stor kreativitet från alla inblandade, säger hon. Och inte minst – planering. Vi har haft en gnagarkommitté som schemalagt ansvar för inläggen och en strategi för publiceringarna, även om berättelsen har fått flöda fritt.

TEXT: AGNETA HAGELIN

FOTO: MIA KARLSVÄRD

Mjölby bibliotek

Bättre tillgänglighet för alla

Hösten 2021 avslutades projektet Kognitiv tillgänglighet på Motala bibliotek. Det hade då pågått ett år och finansierats genom satsningen Stärkta bibliotek. Det startade med att Begripsam kom till Motala och Borensbergs bibliotek och gjorde en inventering av både fysisk och kognitiv tillgänglighet. Därefter började arbetet med att åtgärda de punkter som kom fram i inventeringen.

Flest förändringar har gjorts på huvudbiblioteket, men det har även hänt en del på närbiblioteken. I Borensberg har vi också satt upp nya orienterande skyl-

tar och nytt informationsmaterial. Både Borensberg och Tjällmo bibliotek har fått nya så kallade kokongmöbler, där man kan sitta lite mer avskärmat. Tjällmo bibliotek håller precis på att flytta och göras om och det vi lärt oss i projektet kommer förstås att användas där. Förhoppningsvis blir det omgörning snart även i Borensberg och då kan vi fortsätta att förbättra tillgängligheten även där ännu mer.

TEXT OCH FOTO: INGER HOLLSTRÖM FLIS
Motala bibliotek

Den kognitiva tillgängligheten på Motala bibliotek har förbättrats genom att:

– Göra det lättare att orientera sig i bibliotekslokalen med hjälp av genomtänkt skyltning samt karta över bibliotekslokalen. Kartan finns både på plats i biblioteket, digitalt och på papper, och är även kopplad till bibliotekskatalogen.

– Göra tydligare informationsmaterial med hjälp av kommunens grafiska profil. Göra en genomtänkt skyltplan där olika sorters information fått olika design för att lättare kunna skiljas åt samt genom att skapa samlingsplatser för informationsmaterial i stället för att ha informationen lite här och där.

– Göra ljudnivån bättre med hjälp av ljudabsorbenter, både portabla och fasta.

– Göra våra trivselregler tydligare med hjälp av informationsskyltar i lokalen, skyltarna är försedda med qr-koder som leder till översatta trivselregler med inläsningar på olika språk.

– Göra det möjligt att förbereda sitt besök på biblioteket med hjälp vår nya webbsida för tillgänglighet, där det bland annat finns filmer som visar vad som finns och hur det fungerar på biblioteket.

Begripsam

Begripsam arbetar med att göra samhället mer tillgängligt. Framför allt för personer med kognitiva svårigheter. Det är både en förening och ett bolag.

Begripsam forskar, utvecklar, gör användningstester, håller seminarier, föreläsningar, utbildningar samt leder workshops. Man är också aktiva inom både svenskt och europeiskt standardiseringsarbete.

Idrottsföreningarna involverades i läslovet's tema "Läsning och rörelse", ett av många olika samarbeten under familjedagarna i Klockaretorpet och Ringdansen.

Samarbeten för att nå nya grupper

Våren 2021 fick Stadsbiblioteket i Norrköping erbjudande om statliga lovpengar från Kulturrådet. Pengarna skulle gå till avgiftsfria lovaktiviteter för barn och unga i åldrarna 6-15 år. Under höstlovet arrangerade vi familjedagar i Klockaretorpet och Ringdansen. Det saknas fast biblioteksservice i dessa områden och vi såg möjligheten att nå målgrupper som inte naturligt besöker biblioteken.

Dagarna följde Norrköpings stadsbiblioteks tema för läslovet – "Läsning och rörelse". Vi ville därför involvera kommunens idrottsföreningar för att ge barn möjlighet att få testa olika typer av sporter. Jönsbergskas idrottsskolans elever höll i prova på-aktiviteter och tävlingar och Olika förlag deltog med projektet "Tell your sportstory". Där kunde barnen delta i en frågesport om svenska idrottsstjärnor. Förlaget diskuterade olika idrottsrelaterade frågor med barnen, till exempel får man fuska?

Genom bokimprovisationsteater med Teater Kung och Drottning kunde barnen uppleva nya berättelser

Olika förlag deltog med projektet "Tell your sportstory".

baserade på kapitelböcker. Därtill deltog bokbussen, två bibliotekarier höll i arabiska språklekar och det fanns en digital tipspromenad med Musse och Helium-tema i appen Norrköping Go.

Utöver dessa gemensamma aktiviteter hade vi olika teman i Navestad och Klockaretorpet. Barnen fick pysselpåsar anpassade till respektive tema. Vi bjöd alla barn och vuxna på Festis, frukt och godis. Böcker lottades ut vid de flesta aktiviteterna.

Klockaretorpet

I Klockaretorpet samarbetade vi med Svenska kyrkan, Kunskapens hus och Idrottens hus. Huvudattraktionen denna dag var författarbesök med Camilla Brinck, skaparen av Musse och Helium-böckerna. Deltagarna fick lära sig hur en bok blir till, börja skriva en egen bok, och fick tips och inspiration. Cirka 60 personer i blandade åldrar deltog, publiken var mycket intresserad och ställde många frågor.

Vi fick även besök av Musse och Helium som showade och tog bilder med barnen.

Områdespolisen Janne läste Halvan åker polisbil. Efter det fick barnen utforska polisbussen tillsammans med Janne och hans kollegor. Om ni inte visste det så får det plats 20 förskolebarn i en polisbuss samtidigt!

En bibliotekarie höll i en bilderboksbio med Camilla Brincks bok Dags att sova, med tillhörande meditativ musik.

Navestad, Ringdansens Centrum

I Navestad samarbetade vi med Svenska kyrkan, Portalen, Familjecentralen och Hyresbostäder i Ringdansens centrum. Teater Gulasch framförde två föreställ-

Musse och Helium, och författaren Camilla Brinck, var uppskattade besökare i Klockaretorpets Centrum.

ningar med musikteatern "Rör på kroppen- bli smart i knoppen".

För de mindre barnen hade Öppna förskolan Myran en dockteater. Den lockade både deras vanliga besökare och nya. En bibliotekarie höll i bilderboksbio för 3-5 åringar och en babysagostund.

Flera samarbetspartners

För att dessa dagar skulle vara möjliga att genomföra involverades personal från flera avdelningar. Det var roligt att arbeta tillsammans och vi hoppas att vi kan göra det igen.

Vi hade flera samarbetspartners i både Klockaretorpet och Ringdansen. Vi har haft stor hjälp av dem med lokaler, att nå ut med information i området men också med praktisk hjälp på plats under dagarna. En lärdom man kan dra är att vid framtida samarbeten involvera dem tidigare i processen så att de känner sig mera delaktiga.

Det fanns stora förhoppningar om att kunna involvera idrottsföreningar. Tyvärr var det få som kunde

komma då vi förlagt aktiviteterna dagtid på vardagar och att vissa föreningar hade egna lovaktiviteter under veckan. Om vi förlagt familjedagarna till en helg kanske deltagandet hade varit större.

Uppskattade aktiviteter

Båda dagarna var välbesökta. Till Klockaretorpet kom barn från olika delar av kommunen för att få träffa idolerna Musse och Helium. I Klockaretorpets centrum fanns bra lokaler och ytor utomhus för våra olika aktiviteter vilket gav besökarna en bra överblick. I Ringdansens Centrum däremot är lokalerna utspridda och bokbussen får parkera en bit bort. Det gjorde att vi fick lägga tid på att slussa besökarna till de olika aktiviteterna. Trots det var det många barn som kom och aktiviteterna var uppskattade.

TEXT: PAULA BENSKÖLD OLSSON OCH SOFIA LARSSON

FOTO: HANNA JÄRVINEN OCH SOFIA LARSSON

Norrköpings stadsbibliotek

Olivia Bergdahl.

Nachla Libre.

Jila Mossaed.

Poesi är en folkrörelse!

Men varför en poesifestival i Söderköping? Och poesi, kan det va nåt? Absolut! Poesin är en folkrörelse, i byråldorna hemma hos väldigt många av oss ligger dikter, korta texter eller möjligen material till en eller flera diktsamlingar. Vi kanske inte betraktar det som dikter men nog finns det tecken på en längtan efter att uttrycka sig i skrift. Fråga din granne så får du höra. Eller kanske inte, grannen kanske inte vågar erkänna?

Det här ville vi ändra på. Inspirera människor till att skriva mer, att läsa mer dikt, våga läsa upp sina dikter offentligt och att lyssna på poeter som hållit på lång tid och som bemästrar konsten att uttrycka sig i poesins form. Vi ville visa att poesi förekommer i olika former, det finns poesi för alla! Söderköpings stadsbibliotek och Söderköpings bokhandel & antikvariat sökte och fick pengar från Statens Kulturråd och Region Östergötland för att genomföra festivalen. Vi anlidade Mats Granberg, före detta kulturredaktör på Norrköpings Tidningar, och ett digert arbete med att boka författare, lokaler och att sammanställa program resulterade i en välbesökt festival. En festival som inte hade gått att genomföra utan hjälp från våra duktiga volontärer.

Några nedslag som ger en bild

Festivalen startade egentligen redan den 19 augusti med en smygpremiär innehållande program med lokal prägel. Kerstin Svedberg och Gunnel Samuelsson genomförde sin hyllning till Kristina Lugn genom att läsa utvalda dikter och delar av hennes dramatik med

en stark känsla för Lugns skärpa och humor. Senare på kvällen läste Marianne Wik sin Diktdokumentär 1953-1965 i Sankt Anna och Sigtuna, också det genomfört med glimten i ögat och med sinne för vardagens detaljer.

Invigningen på fredagskvällen inleddes av Fredrik Ekelund/Marisol M. som berättade om den omvälvande upplevelsen att vid 59 års ålder upptäcka sin kvinnliga personlighet och följderna av det. Marisol M. läste även ur sin diktsamling Läppstifterska.

Matilda Södergran är både en internationell och lokal poet. Hon kommer från Finland men är nu bosatt i Östra Ryd. Hon läste ur sin diktsamling Överlevorna

Invigningens poeter: Fredrik Ekelund/Marisol M, Matilda Södergran och Jonas Ellerström.

och ur sin nya prosabok *Nell* som gavs ut under hösten.

Jonas Ellerström, poet och bokförläggare, känd även från TV:s *Helt lyriskt*, avslutade invigningen med läsning ur sin senaste diktsamling, *Framkallning i dagsljus*.

Natur och barn

På lördagen presenterade sig Söderköping från sin bästa sida. Sol, hög, klar luft och Marianne Wik som vid hängmattorna i Hagaparken på tidig förmiddag läste dikter på östgötska under rubriken *Är du garsken?* Direkt efteråt var det dags för den underfundige Thomas Tidholm att på biblioteket berätta om människans förhållande till naturen och naturens mer avvaktande förhållande till oss människor. Tidholm gjorde en uppskattad läsning av dikterna i sin ganska nyligen utkomna *Jordlöparens bok* och förklarade på ett underhållande sätt sin syn på naturen.

På biblioteket hölls även program för barn. Susanna, Helena och Sanna lekte med ord, skapade och berättade i en färggrann föreställning, *”Hej å hå, Herr Gurka”*, där barnen fick vara aktiva i berättelsen.

Den som besökte Håll Bar & kök vid lunchtid fick lyssna till ett intressant samtal med konstnären Mika Liffner, vars morfar, Axel Liffner, var en framträdande poet på 1940-talet. Mika ställde ut tio målningar inspirerad av sin morfars diktning. För den som ville se utställningen fanns det möjlighet under hela september, då utställningen fanns kvar på Håll Bar & kök.

Ett väldigt speciellt program var det som tilldrog sig på lördagseftermiddagen. Helga Krooks läsning av egna dikter varvades med nutida musik framförd på piano av världspianisten Kristine Scholz. Föreställningen direktsändes på teater- och dramatiksajten radioart.se och finns att lyssna till där även i efterhand.

Finalen på poesifestivalen inleddes av Östgötateaterns chef Nils Poletti som blickade bakåt i den manliga litteraturhistorien och läste dikter av bland annat Stagnelius och Fröding.

Näst i tur var *Nachla Libre* som 2009 startade nätverket *Revolution Poetry* vars ambition var att uppmärksamma de berättelser som finns i förorten. Hon läste på ett tilltalande rytmiskt sätt ur sin debut *Tiden har sett allt*. Avslutningsdikten, en hyllning till *Nachlas farfar*, lämnade ingen i publiken oberörd.

En ledamot ur Svenska Akademien fanns också med i lördagskvällens startfält. Jila Mossaed flydde till Sverige från Iran som 38-åring, erövrade det svenska språket och gav ut sin första diktsamling på svenska 1997. Imponerande! Hon talade om svårigheten i att uttrycka sig på ett nytt språk och om skillnaden mellan att skriva på persiska och svenska. Ett urval dikter fick publiken också njuta av.

Öppen scen

Finalen avslutades med ett fyrverkeri av ord och musik. Olivia Bergdahl visade verkligen att hon är en poet som äger scenen. Hon fullständigt knockade publiken med sitt känslomässigt starka framträdande och fick stående ovationer.

Uppfylld av festivalens alla intryck gick jag längs kanalbanken i sensommarkvällen mot Håll Bar & kök för att lyssna på några av de poeter som anmält sig för att läsa på den öppna scenen. Poeter som hade vågata fram några av sina byrålådesdikter och framföra dem offentligt.

Avslutningsvis, en mycket lyckad poesifestival! I stort sett alla program var fullbokade, många kom fram och berättade hur mycket de uppskattade programmet och jag tror att de flesta vill ha en ny festival nästa år. Det vill jag också.

TEXT: MARIE ERIKSSON

FOTO: ANTONIA KAARESDOTTER

Söderköpings stadsbibliotek

Att flytta barnavdelningen har funnits i personalens tankar sedan väldigt många år tillbaka. Nu är nästan allt klart.

Att planera en ny barnavdelning

Det var i mitten av augusti, 2020. Värmen var tryckande ute men bibblan var tack och lov sval och lugn. Efter en gemensam titt på barnavdelningen, stod vi och såg ut över vuxenfackavdelningen. Ingen sa nåt. Men alla tänkte... hur i hel... ska detta gå? De tätt packade hyllorna med biografier, filosofi, trädgårdsskötsel och geografi stod i givakt och det såg ut som dom nästan fnyste åt oss: "Ni vet inte vad ni ger er in på!" Nån av oss sa lite tyst: "Det här kommer kräva en jäkla massa planering" och vi andra nickade instämmande...

En önskan sedan länge

När Barnkonventionen blev svensk lag i början av 2020 gick tankarna direkt till att äntligen genomföra en flytt av barnavdelningen till en självklar, central plats i bibliotekets lokaler. Att flytta barnavdelningen hade egentligen funnits i personalens tankar sedan

Den mörka, dysfunktionella barnavdelningen skulle äntligen beredas plats i den centrala delen av biblioteket!

väldigt många år tillbaka, men aldrig genomförts på grund av den förmodat stora kostnaden.

Kombinationen av Barnkonventionens tillblivande

som svensk lag och Kulturrådets ekonomiska bidrag "Stärkta bibliotek", som formligen öste pengar över Bibliotekssverige, var precis det som behövdes för att äntligen kunna göra det Vadstena biblioteks personal tänkt på i en massa år. Den mörka, dysfunktionella barnavdelningen skulle äntligen beredas plats i den centrala delen av biblioteket!

Men hur planerar man en helt ny avdelning? Vad ska finnas? Vad ska man kunna göra där? Och, framför allt, hur ska det bli barnens och de unga vuxnas plats? Planering behöver inspiration och inspel. Och vilka är bäst lämpade för inspiration? Barnen och de unga vuxna förstås! Bibliotekspedagogen Emelie Paulsson gjorde enkäter och hade frågestunder med barn och unga vuxna för att ta reda på hur deras avdelning på Vadstena bibliotek skulle tilltala dem. Studiebesök gjordes på en rad olika bibliotek och vi hade en fantastisk stund med Maria Fredriksson, ungdomsbibliotekarie på Bibliotek Uppsala, där hon betonade att barn och unga vuxna måste få ha en stor del i både planering, men också i vilka aktiviteter som kan ordnas i biblioteket. Vi engagerade en inredningsarkitekt (som faktiskt fick oss att tänka åt ett helt annat håll än vad arkitekten tänkt). Allt detta knådades ihop till en plan. Men planen behövde också tillgodose de vuxnas behov och tillgång till medier och ytor. Det är lätt att glömma att biblioteket har en enormt diversifierad besökarskara och det är viktigt att inte gå all-in på det nya, utan också att se till att helheten blir bra. Om vi kunde få till den biten också, då hade vi något stort på gång.

Vad ville vi?

Vad kom vi då fram till under Emelies ledning? Vad skulle vi fylla den nya barnavdelningen med? Vad ville barnen och de unga vuxna ha och kunna göra? Vad ville vi? Ur enkäter och samtal, men också från studiebesök och egna tankar, kunde vi formulera några saker:

- Ett "häng-ställe" där unga vuxna kan chill
- Samla grupper
- Platser för skapande
- "Rum i rummet"

Hyllorna är fräscha, låga och lätta att se över.

Allt bakades ihop till en plan, ritningar och idé. Även om barnavdelningen var det som krävde mest planering behövde vi också fundera på vuxenfackavdelningen, som skulle flyttas till den nuvarande barnavdelningens yta. Kravspecifikationer och upphandling kunde sedan börja!

En sprakande färgglad plats

Nu, cirka ett år senare, är nästan allt klart. Barnavdelningen står mer eller mindre klar, vuxenfackavdelningen är på sin plats och vi kan nu formera bibliotekets verksamhet utifrån detta. Barnavdelningen är en sprakande färgglad plats med rum i rummet, men ändå med sammanblandning i åtanke. Unga vuxna har fått en något avskild del, men ändå öppen ut mot de andra delarna. En mycket vacker gradäng har byggts för att kunna möjliggöra samlingar och filmvisningar. Hyllorna är fräscha, låga och lätta att se över. Vi har två skaparplatser för yngre och äldre barn. Och, framför allt, vi ser en ökning i antalet unga vuxna som hittar till biblioteket. Vuxenfackavdelningen är redan omtyckt av merparten av våra äldre besökare och vi har lyckats skapa fler mötesplatser för de vuxna också. Det har blivit bättre för alla!

TEXT OCH FOTO: TONY MELANDER

Vadstena bibliotek

Vi återupptog samarbetet med Valdemarsviks lokala radiostation. Radiopratare Lina Schröck och Carolina Edvinsson.

Pandemin lockade till nytänkande

Valdemarsviks bibliotek började året med att vara stängt för allmänheten på grund av den rådande pandemin. Under den här tiden använde sig många besökare av vår Take-Away-tjänst där de hämtade sina böcker i påsar utanför biblioteket. Både på huvudbiblioteket och på filialerna.

När vi väl öppnade upp igen i slutet på januari var det väldigt varsamt, men också väldigt kul för både besökare och personal när de återigen fick tillträde till bibliotekslokalen. Vår bibliotekspersonal har även varit behjälplig inom kommunens vård- och omsorgssektor med att köra ut skyddsutrustning såsom visir, handskar och munskydd till vårdenheter under en period på nio månader.

När stenarna var utlagda började stenjakten.

Det senaste pandemiåret har lärt oss att vara mer flexibla och har även lockat till nytänkande. Vi återupptog bland annat samarbetet med Valdemarsviks lokala radiostation RadioWix som vi tidigare samarbetat med när vi spelat in läsprogrammet "Läslust Pratlust" som var en radio-följetong med en förberedelseklass och kommunens friskola. Denna gång spelade vi in radioprogram med teman som Internationella Barnboksdagen och ett program där vi pratade om Götabibliotekens utlåningstopplistor.

Många duktiga stenletare

Inom ramen för friluftspjektet "Luften är fri" samarbetade biblioteket med kommunens förskolor och fritidshem. Barnen i de olika grupperna målade färgglada och fantasifulla stenar som sedan lades ut på fem olika platser runtom i kommunen. När stenarna var utlagda började stenjakten, barnen skulle räkna dessa och vara med i utlottningen av fina bokpaket. Det blev ett väldigt uppskattat evenemang. Kommunen hade verkligen många duktiga stenletare.

Under våren och sommaren arrangerades inget större eftersom restriktionerna var fortsatt stränga. Take-Away var fortfarande väldigt populärt och många av våra låntagare nyttjade den tjänsten. Efter

Vi gjorde en GPS-tipspromenad.

Barnen återanvände skräp från naturen och skapade allt från fågelbord till drömfångare.

sommaren kunde vi öppna upp lite mer, då restriktionerna blev mindre. It-handledningar, släktforskning och vår bokcirkel började igen. Huvudbiblioteket och biblioteksfilialen i Gusum fick nya smartboards under hösten, de har använts i undervisnings syfte och för strömmade föreläsningar.

GPS-tipspromenad

I oktober öppnade vi upp bibliotekets utställningslokal Spektrummet igen. Den första utställningen i november var "Barnens utställning" där barn från förskolor och förskoleklasser runt om i kommunen delade med sig av sina naturalster. Det var en väldigt fin utställning där bland annat skräp kastat i naturen hade återanvänts, och barnen hade skapat allt från egna fågelbord till drömfångare av naturliga och återbrukade material. Förra året spelade vi in utställningen, det gjorde vi även i år. Utställningsfilmen skickade vi till förskolor, skolor och vi har även lagt ut den på bibliotekets Facebook-sida. Förutom detta fick alla barn som besökte utställningen en Pixi-bok, vilket passade utmärkt på läslovet. Eftersom pandemin har lärt oss att tänka på ett nytt sätt, valde vi en annorlunda uteaktivitet på höstlovet. Vi gjorde en GPS-tipspromenad där digitala frågor för både små och stora hade satts upp i Valdemarsviks centrum. Detta uppskatta-

des och många gick rundan. Förutom detta fortsatte vi med våra populära pysselpåsar till barn och ett digitalt Harry Potter-quizz.

Hoppas på 2022

November inleddes med ett musiktema med lokala förmågor. Vi hade två mindre livekonserter på plats i bibliotekets utställningslokal. Eric och Katarina Hammarström spelade folkmusik både från Småland och Östergötland i uppsättningen "Från båda sidor smålandsbron". Emil Engdahl spelade sånger från sin nysläppta cd "Allting har sin tid". Båda konserterna var väldigt välbesökta och uppskattade. Dessutom kom även den lokala Musikskolan förbi, barnen spelade julsånger med mera, även den spelningen var väldigt välbesökt. Vi deltog även i Musikhjälpens insamling.

Med december kom dock nya restriktioner och större arrangemang lades på is igen. Förhoppningsvis blir 2022 bättre och bär med sig mer lättnader. Kanske kan vi äntligen se ljuset i tunneln när det kommer till den här pandemin.

TEXT: ANDERS FORSSLUND, ALEXANDER NAHLBOM,
LINA SCHRÖCK

FOTO: LINA SCHRÖCK

Valdemarsviks bibliotek

Digital omställning för folkhälsan

Okej, nu är det en minut kvar ... Jag gör så här när det är dags ... Nu är vi live! ...

Under 2020 inledde Ydre kommunbibliotek ett samarbete med Region Östergötland genom samtalsterapeuten Balazs Szücs på vårdcentralen i Österbymo. Tillsammans tog vi fram konceptet Bokstöd, med syfte att öka människors välbefinnande genom litteratur. Vi erbjuder bland annat en bokhylla med utvald litteratur i samtalsterapeuternas behandlingsrum på Vårdcentralen.

– En bok kan vara terapeutisk i sig själv, och jag ser läsning som något som kan förbättra hälsa och livskvalité, säger Balazs Szücs.

Inom Bokstöd påbörjades också ett program med

Bokhylla med utvald litteratur i samtalsterapeuternas behandlingsrum på Vårdcentralen.

mindfulness-föreläsningar på plats i bibliotekets samlingslokal.

Livesändningar via Facebook

När pandemin omöjliggjorde fysiska evenemang var det en av deltagarna i mindfulness-föreläsningarna som tog upp möjligheten att presentera dem på video och under 2021 beslutade vi oss för att ändra föreläsningsformatet till livesändningar via bibliotekets Facebooksida.

Vi satte upp en liten studio i vår lokal Träffpunkten och använde bibliotekets mobil för att filma föreläsningarna. För att stärka kopplingen till litteraturen plockade vi varje vecka ut några böcker på tema mindfulness, stresshantering och meditation som visades i bild.

Varje liveföreläsning hade ett specifikt tema och under året gick vi igenom teman som obeständighet, trauma, kroppsscanning, ångest, frihet och självmedkänsla. Föreläsningarna, som var ungefär en halvtimmiga långa, sändes live på bibliotekets Facebooksida och kunde sedan ses i efterhand under två veckor. Därefter fanns filmerna tillgängliga på Region Östergötlands egen YouTube-kanal.

Under vissa perioder kunde vi även erbjuda deltagare att komma in och vara med fysiskt på föreläsningarna samtidigt som vi sände live. Deltagare kunde också höra av sig och önska specifika teman som sedan togs upp på en föreläsning.

Ett sätt att vara tillgängliga

– Det har varit jättekul att få jobba med Balazs och utforska livesändningar som format för vår verksamhet. Det var inget vi hade jobbat med tidigare men nu har vi kört live under våra temaveckor med vårens- och höstens böcker där vi har delat boktips och samtalat om böcker, så det har varit toppen att få in den tekniken, säger Maria Björnsdotter, kommunikatör på Ydre kommunbibliotek.

Genom att i pandemitider ställa om till digitala liveföreläsningar kunde vi skapa kontinuitet i vår programverksamhet för vuxna. Det blev ett sätt att vara tillgänglig under en period där många valde bort att träffas fysiskt och ensamhet blev en stor folkhälsoutmaning.

Tillsammans med samtalsterapeuten Balazs Szücs tog vi fram konceptet Bokstöd, med syfte att öka människors välbefinnande genom litteratur.

– Förhoppningen är förstås att kunna återgå till fysiska möten och arrangemang, men nu när vi har fått utforska digitala alternativ och möjligheter att träffas vill vi fortsätta att utveckla också den delen av vår verksamhet, säger Christine Åström, biblioteks- och kulturchef.

Shared Reading

Under 2022 kommer Ydre kommunbiblioteks samarbete med vårdcentralen kring litteratur och folkhälsa fördjupas ytterligare då det finns planer på gemensamma aktiviteter kring Shared reading - en metod för läsning i grupp som har tagits fram av The Reader Organisation i Liverpool, England.

I Shared Reading läser man korta litterära texter högt tillsammans och stannar upp för att samtala och reflektera kring de tankar och känslor som läsupplevelsen ger. Genom samtal och delade erfarenheter ges nya perspektiv och en paus från vardagen. Metoden har använts bland annat på personer i olika former av utanförskap och ökar känslan av samhörighet och välbefinnande hos deltagarna.

Vi kommer att fortsätta att utveckla formatet för mindfulness föreläsningarna under våren och planerar att erbjuda livesändningar varannan vecka.

TEXT OCH FOTO: MARIA BJÖRNSDOTTER
Ydre kommunbibliotek

Ett händelserikt år – trots allt

Åtvidabergs bibliotek började året med att vara stängt för allmänheten med möjlighet att hämta sina reserverade böcker i take-away-påsar utanför. Personalen slog stegrekord när de letade bland hyllor och ställde ut påsar för att möjliggöra för Åtvidabergarna att fortsätta sin läsning. En vår av provningar och nytänkande började. Saknaden efter att höra barnspring och se besökare botanisera bland hyllorna i biblioteket var stor.

Tre olika läslopp :
Storloppet på 9 000
sidor, Halvloppet på
4 500 sidor och Barn-
och ungdomsloppet
på 900 sidor.

Den 8 februari kunde vi återigen öppna upp dörrarna, om än med biljettsystem och restriktioner. Glädjen var stor bland de trogna biblioteksbesökarna som äntligen kunde välja fritt bland böckerna och småprata med varandra. Med inspiration från Vadstenas satsning Bokvasan, startade Åtvidabergs bibliotek en egen läsutmaning – Läsloppet. Tre olika lopp fanns att anmäla sig till, Storloppet på 9 000 sidor, Halvloppet på 4 500 sidor och Barn- och ungdomsloppet på 900 sidor. Uppslutningen var god och allt fler låntagare, i olika åldrar, började skriva ner alla böcker de läst och många förundrades över hur mycket de faktiskt läser.

Kultursommar och läseklubb

Sportlovet närmade sig och pandemin hängde, som alla vet, i. Men biblioteket ställde om och anordnade ett digitalt sportlov. Via Zoom höll Hemkodat i programmering för barn och unga. För de minsta fanns

Författaren Johan Anderblad besökte biblioteket med sin show "Det tutar och blinkar", något som lockade många fordonsintresserade barn.

en digital sagostund att ta del av och pysselpåsar kunde hämtas utanför biblioteket.

Påskan kom och även om biblioteket nu var öppet anordnades digitalt påsklov för allas säkerhet. Återigen kunde barn och unga hämta pysselpåsar på biblioteket, programmera med Hemkodat i så väl Roblox som Minecraft och ta del av två olika digitala sagostunder.

Sommaren anlände, restriktioner lättades och när semestertiderna väl var här fylldes hela Kulturcentrum i Åtvidaberg av aktiviteter under Kultursommar.

Den årliga Sommarläseklubben anordnades tillsam-

Gitarrorkestern spred julstämning när programverksamheten för 2021 avslutades och med det knöt vi ihop säcken kring ett händelserikt år i Åtvidaberg.

mans med skolorna i kommunen och slog rekord i såväl antal anmälda barn och unga som i antal lästa böcker!

Bättre under hösten

Under hösten kunde vi äntligen bedriva något som påminde om den verksamhet vi hade innan pandemin med bokcirklar, klassbesök med mera. Om det var våra besökare eller vi i personalen som var gladast över detta är svårt att säga.

Bilderboksklubben, en uppsökande verksamhet för förskoleklasser i tätorten och på landsbygden, kunde köra igång. Det är en del av Kulturrådets projekt Väck boken.

Den lokala författaren Camilla Smedberg höll sitt boksläpp på biblioteket, vilket blev populärt bland våra låntagare.

Från oktober till december utökade vår IT-pedagog verksamheten Digitala första hjälpen, på servicepunkterna i Björsäter, Grebo och Kvarnvik.

Under årets barnboksvecka färglade barn, på olika förskolor i kommunen, stenar som senare lades ut i el-ljusspåret i tätorten. Många av förskolebarnen i kommunen fick även följa med Kurran och Pigan på deras vinteräventyr med hjälp av en bilderboksbio.

Veckan avslutades med att författaren Johan Anderblad besökte biblioteket med sin show "Det tutar och blinkar", något som lockade många fordonsintresserade barn. Tillsammans lärde de sig om polisbilar, och biblioteket fylldes av barn som härmade sirener.

Som Grand Finale på 2021 anordnades, lördagen 27 november, en bokmessa med lokala författare. Dagen kantades av intressanta föreläsningar, mingel med författare samt ett avslutande panelsamtal. Intresset att få delta på bokmässan var stort och det finns planer för ännu en bokmessa.

Till toner av Gitarrorkestern spreds julstämning när programverksamheten för 2021 avslutades och med det knöt vi ihop säcken kring ett händelserikt år i Åtvidaberg.

TEXT: KARIN FAHLSTEDT, KRISTINA NILSSON
 OCH MARIE DREJSTAM
 FOTO: KARIN FAHLSTEDT OCH ÅSA ROSENKULL.
 Åtvidabergs bibliotek

Att tänka dubbelt

Ett år igen i pandemins tecken, och avslutningen av 2021 blev tyvärr också en påminnelse om att osäkerheten lever kvar. Uppstarten under hösten efter att ha pausat mycket i vår programverksamhet var annars en rivstart utan dess like. Totalt drygt 80 genomförda klassbesök, rundvandringar, program och aktiviteter är vi mycket nöjda med under helåret.

Här hade vi en tidigare uppskjuten bokcirkel och författarböcker av Annie Swärd, kultur- och regnbågsvecka, mikroforlagsmessa, demokratiweeka med föreläsning och utställning, för att nämna några exempel bland vuxenprogrammen.

Utomhus eller hemma

För yngre anpassades en hel del av aktiviteterna till att ske utomhus eller hemma. Pysselpåsar för avhämtning gjorde stor succé, liksom spökrunda och deckarrunda ute i stadsmiljön. Till höstlovet gjorde personalen också en enkel och halvseriös skräckfilm till Instagram. Vi hade för all del också några program på plats, som workshop i att teckna manga, barnteater och skrivcirkel för unga.

Antalet följare på Instagram har ökat till 873 personer och på tal om statistik: Besökssiffrorna har så klart gått ner, glädjande kanske i dessa tider, men det är i stort en tudelad bild av året. Fram till och med sommaren var siffrorna väldigt låga, men under hösten har vi haft fler besökare än någon höst jämfört med de senaste åren. Höstlovet besökssiffror var ojämförbara med någon annan vecka samma tid som vi sett tidigare.

Starkare och mer uppfinningsrika

Första halvåret försökte vi erbjuda digitala alternativ och jobba vidare med hemkörning av medier till de som behövde. Litteraturfestivalen SmåLit, där Tranås stadsbibliotek var med, blev helt digital där alla utan kostnad kunde följa författarsamtal via internet. På våren testade vi också digital bokcirkel som inte blev någon stor succé, även om ett fåtal ville delta.

Biblioteket var också en del i en större satsning med löpningar för barn och unga. Under tre veckor var barn- och ungdomsbibliotekarierna med på en liten turné i kommunen. På lite olika platser fanns en

De nya skyltarna lyser varmt i mörkret.

Vi fick ha skolklasser på studiebesök igen. FOTO: MAJA ERIKSSON

blandning av aktiviteter för barnen. Allt från läsning till pyssel och mer fysiska aktiviteter. Ett lyckat samarbete med kollegorna i kultur och fritid som lockade många sommarlovslediga.

Hitta nya vägar

Det här visar på fantasin och viljan att försöka nå utanför vår vanliga verksamhet och hitta nya vägar till fler, med målet att "alla" ska kunna ha nytta av biblioteket eller det vi erbjuder. Det har varit tufft att hela tiden leva med osäkerheten och tagit kraft att tänka dubbelt – hur gör vi om det kommer nya restriktioner, vad har vi för plan B? Men i stort är organisationen i sin helhet och personalen både starkare och mer uppfinningsrik i dag än tidigare. Omtanken finns där, om låntagare, men också om det vi ska erbjuda både dem som hittar till oss, liksom dem som vi behöver möta upp utanför våra egna lokaler.

TEXT OCH FOTO: PETER ÅKESSON
Tranås stadsbibliotek

Turnén under sommaren lockade många barn.

Vi kombinerade bokcirkel med författarbesök i Hela Tranås läser.

Höstlovsprogrammet var mycket lyckat.

Barnbibliotekarie Maja får sätta ett kryss i uppdrag Sommarboken: läs högt för någon.

FOTO: PHILIP CLEVE NILSSON

Bibliotekets egen tomtemor besökte alla förskolor i kommunen med ett stort bokpaket.

Tomtemor besökte förskolorna

Vintern 2021 besökte bibliotekets egen tomtemor alla förskolor i kommunen med ett stort bokpaket. Barnen fick tillsammans med pedagogerna och tomtemor öppna paketet. Barnen var förväntansfulla och ivriga att få ett så tidigt paket av tomtemor och undrade vad som kunde finnas i något så stort och tungt. De gav ifrån sig glada utrop när de såg att det var böcker av olika slag. Allt från pekböcker och bilderböcker till faktaböcker fanns i lådorna. Tomtemor hade anpassat paketets innehåll efter barnen på förskolan, efter deras ålder och intresse.

Besöket var uppskattat av både barnen och pedagogerna. Nu hoppas vi på många mysiga lästunder på kommunens alla förskolor.

Vi ser bokpaketet som en metod för vårt läsfrämjande

arbete. Vi tror att barnen uppskattar att själva få ta emot nya böcker och packa upp dem från kartongen. Barnen känner då att böckerna är deras, vi vet ju hur mycket de älskar att få böcker som de inte behöver lämna tillbaka till biblioteket! Böckerna är en gåva som förskolan kan använda i sin undervisning eller som nöjesläsning.

Vi valde att satsa på förskolor eftersom skolor får pengar från Kulturrådet medan förskolorna inte får några pengar. Bokgåvan var även ett sätt för oss att önska barnen en God Jul.

TEXT: ANDREA ANDERSSON

FOTO: BRITT-MARIE JOHANSSON

Ödeshögs bibliotek

Att intervju på distans

Östgöta taltidning är ljudmagasinet som vi på Regionbibliotek Östergötland producerar varje vecka och som går ut på CD och på webben till människor som har svårt att läsa skriven text.

Våra knappt fyra hundra prenumeranter får nyheter från hela Östergötland, blandat med boktips, recept, samhällsinformation och reportage. Reportagen försöker vi hålla lokala med någon intressant vinkel, ibland historiska nedslag i en spännande miljö, ibland någon ny teknik som vi tror kan ha betydelse för våra lyssnares vardag eller någon händelse som vi tror att våra lyssnare kanske inte själva kunnat besöka eller medverka i. Med restriktionerna så har vi varit tvungna att tänka till en extra gång för att få våra intervjuer att fungera. Vi trodde nog att vi skulle vara tvungna att ställa in alla fysiska reportage på plats ute i verkligheten. Men då ljudmiljön är viktig för att skapa de små berättelserna ville vi försöka få det att fungera, och det har det gjort, ganska problemfritt till och med.

Tänka till

Vår utrustning, den lilla inspelaren med inbyggd mikrofon och den lite större med en extern mikrofon, är duktiga på att plocka upp ljud. Det krävs såklart en hel del yrkesskicklighet för att få dem att prestera på bästa sätt, men det ingår i arbetet och förutom tekniken så handlar det faktiskt mest om ett journalistiskt förhållningssätt och hur vi bemöter människor. Det gäller också att tänka till lite före och snabbt kunna justera i samband med ett möte. Att både hitta en plats som är tillräckligt tyst för att få ljudet från den vi talar

med att höras bra, och som samtidigt kan ljudillustre- ra det vi vill berätta om. Jag ska ta ett exempel.

Borghamn, det lilla samhället som ligger vid Vätterns strand har haft ett stenbrott, det visste jag. Det ligger fint, det visste jag också. Jag fick chansen att träffa en av guiderna och vi bestämde att ses nere vid hamnen för en vandring i miljön. Jag berättade tidigt att min utrustning fungerar utan att jag måste hålla den eller röra mig jättenära och han såg inget problem med vår träff i och med att vi var utomhus.

Lurvig zeppelinare

Men utomhus kan vara lite besvärligt, för utomhus finns det vind, och vid vatten ökar sannolikheten att det blåser. Vind och mikrofoner är inte alltid de såtaste vännerna så jag bestämde mig för att sätta mikrofonen på en bom, mest för att kunna hålla avstånd, och att sätta en zeppelinare runt mikrofonen för att styra bort suset som kan uppstå när vinden träffar mikrofonens membran. En zeppelinare är som en korg med en lurvig päls runt om, som låter ljudvågorna passera men vinden fastna. Där hade jag min tekniska planering. Det valet gör å andra sidan att mikrofonen blir rätt stor, och kan verka skrämmande så jag behövde ta med i beräkningen en varsam hantering och ett lite extra öga på intervjupersonens reaktion när jag riggar allt och rör mig med utrustningen.

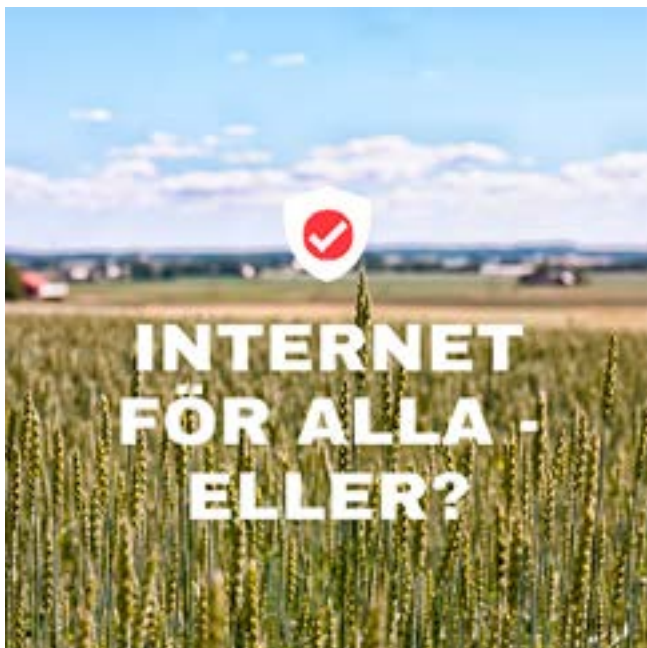
Tryggt samtal

Väl framme vid hamnen faller allt på plats. Guiden har ett berättarbehov samtidigt som det verkar vara helt okej att ta paus för att svara på mina frågor om munkar, straffångar, pennalism, matransoner, bus och allsköns underligheter som känns väldigt främmande. Anekdoterna flödar, platsen låter faktiskt precis som jag tänkt, undantaget att jag skulle önskat lite ljud från hammare och spett. Jag får höra om stenbrottets storhet, om kyrkogården med de omärkta gravarna och om de två hundarna som straffångarna förbarmat sig över och som är de enda två som har gravstenar. På det hela taget, ett riktigt bra samtal, på tryggt avstånd som efter lite klipparbete blir tre riktigt bra reportage.

TEXT OCH FOTO: ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

Poddar, konspirationer och säkerhet

Under All digital week 2021 lanserades podden Internet för alla – eller? Den lyfter i fem avsnitt fram olika aspekter av vår digitala vardag, som blivit mer och mer en del av våra liv på grund av pandemin. Frilansjournalisten Christel Valsinger är programledare och intervjuar olika gäster utifrån temat Internet för alla – eller?

Gäster i podden:

Stefan Johansson, Begripsam, berättar om tekniken som möjliggörare för bland annat hemlösa och hur personer med en funktionsnedsättning kan bli digitalt delaktiga tack vare tekniken, när den används som en utjämnande kraft och för att inkludera.

Måns Jonasson, Internetstiftelsen, pratar om de nya goda vanorna vi inte vill vara utan i en ny digital vardag. Och vad säger statistiken?

Julia Ridal, Psykologpartners, deltar i ett samtal om hälsa och internet. Hur har vi påverkats när vårt liv blivit mer digitalt – allt från jobb till vardag och vad gör vi framför skärmarna egentligen?

Linda Skårbratt, Regionbibliotek Östergötland, berättar om hur Götabibliotekens e-tjänster fått fler användare tack vare den nya digitala vardagen. Allt från att låna e-böcker och streamad film till att låna en tidning i surfplattan.

Läs mer om podden här: <https://www.gotabiblioteken.se/all-digital-week>

Om konspirationer med Kent Werne

Götabiblioteken bjöd under All digital week in till en digital föreläsning med frilansjournalisten Kent Werne om konspirationsteorier. Kent Werne utgår från sin bok Allt är en konspiration där han möter ledande konspirationsteoretiker och frilägger en för många okänd idéhistoria. Werne undersöker varför konspirationsteorier uppstår och i vissa lägen sprids som en löpeld. Föreläsningen finns att se på Götabibliotekens youtubekanal.

eMedborgarveckan

Götabiblioteken lanserade podden Tänk säkert på östgötska första gången hösten 2020 och släppte fem nya avsnitt i samband med satsningarna vid eMedborgarveckan som var i oktober. Digitalidag och Tänk säkert-månaden som också var i oktober är en satsning av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Polisen.

I podden försöker **Christel Valsinger** tillsammans med en rad kunniga experter reda ut begreppen kring saker som platstjänster, molnet, AI, öppna nätverk med mer. Allt för att göra den som lyssnar till en internetanvändare som vet vad man bör tänka på och som känner sig säker på nätet.

Avsnitt och gäster i podden:

1. Vad innebär platsdelning och vad ska du tänka på?

Gäst: **Anders Thoresson**, frilansjournalist som leder podden Digitalsamtal.

2. Hur säkerställer du informationssäkerhet vid distansarbete och andra distanslösningar? Gäst: **Richard Rystedt**, IT-säkerhetsansvarig vid Region Östergötland.

3. Vad lagras för information om dig i molnet och hur hanteras det? Gäst: **Anna Rundberg**, Dataskyddsombud vid Region Östergötland.

4. Vad bör du veta om Artificiell Intelligens och andra smarta saker och hur det påverkar dig? Gäst: **Nicklas Bergman**, serieentreprenör, riskkapitalist och futurist i framkant av teknikutvecklingen.

5. Vad finns det för risker med öppna nätverk och bör du koppla upp dig på dessa? Gäst: Anders Thoresson.

Läs mer om podden på www.gotabiblioteken.se

Göta MIK Pro står bakom planeringen av poddarna och den digitala föreläsningen. Föreläsningen och poddarna spelas in i samarbete med Digital Kreativ Verkstad på Linköpings stadsbibliotek. Poddarna hittar du där poddar finns.

TEXT: LINDA SÄVHAMMAR
Regionbibliotek Östergötland

Ett års utbildning i strategisk programverksamhet är avslutad. Ordet VÅGA som präglade alla träffar blev till slut utbildningens slogan.

Att våga utvecklas

I november 2021 avslutades ett års utbildning i strategisk programverksamhet riktat mot bibliotekspersonalen, anordnat i ett samarbete mellan Region Kalmar, Blekinge & Kronoberg och Östergötland. Trettio deltagare från folkbiblioteken i dessa regioner, sex utbildningstillfällen, tolv dagar fulla av engagemang, lust att lära nytt och önskan att förmedla en klar bild av vad som är bibliotekens verksamhet.

Tankar om programverksamheten

Vi hade en stark inriktning på vad bibliotekspersonalen själva hade för tankar om programverksamheten och tittade därför närmare på vilka förväntningar som fanns, vilka utmaningar som identifierades och i slutet på vad deltagarna berättade att de tagit med sig från utbildningen och ville omsätta på sina bibliotek.

Om man ser till innehåll, upplägg, uppgifter och tiden deltagarna har ägnat åt utbildningen har det varit en intensiv tid. Träffarna har präglats av en pas-

sion för bibliotekets demokratiska uppdrag och av att kunna leverera den bästa servicen till biblioteksbesökarna.

Mod att sticka ut

Om vi i kursledningen skulle lyfta en insikt för både oss och deltagarna så är det att: Utvecklingen sker under resans gång.

Deltagarnas förväntningar var många, från att lära sig strategier för planering och marknadsföring till att träffa kollegor och få ta del av vad andra bibliotek gör. De ville nå nya målgrupper, men samtidigt vara lojala mot sina trogna besökare och även jobba med normmedvetenhet och inkludering. Att lära sig mer om digitala evenemang och att samarbeta med närliggande kommuner var också en förväntan hos deltagarna, samt att hitta modet för att sticka ut och göra annorlunda.

Under utbildningens gång upptäcktes några gemen-

Våga sticka ut,
våga prova nytt,
våga välja
och våga välja bort..

samma utmaningar. Att driva programverksamhet på en liten budget, säkerställa delaktighet på hemmaplan, och att utveckling kräver en förändring i beteende var några.

Mer genomtänkt arbete

På sista träffen fokuserades det på vad deltagarna tar med sig från utbildningen. Deltagarna kände sig redo att skapa de förutsättningar som krävs för att kunna göra programverksamhet på ett mer genomtänkt och lockande sätt. Där ingick saker som att göra en kundresa för att ta reda på målgruppernas behov, planera utifrån syfte och att utvärdera. Deltagarna fick också med sig hur man använder retoriska redskap för att ha koll på vad budskapet är, hantera nervositet och våga skapa relation med publiken, samt hur man utvecklar sin roll som moderator.

För att utbildningen ska leda till en strategisk utveckling i programverksamhet, behöver folkbibliotekens programansvariga stöd i form av tid och resurser. Ordet VÅGA som präglade alla träffar blev till slut utbildningens slogan:

Våga sticka ut, våga prova nytt, våga välja och våga välja bort.

En uppföljning planeras till i maj. Då hoppas vi kunna träffas i Vadstena – fysiskt för första gången! Regionbibliotek Östergötland ser fram emot ett 2022 där folkbiblioteken vågar sätta sin prägel på en strategisk programverksamhet med skaparglädje, som lyfter många ämnen och förmedlar en tydlig bild av bibliotekens roll i samhället.

TEXT: HELENA AGNEMAR / MAUD SALIM

FOTO: NIKOLAI OKHITIN

Regionbibliotek Östergötland / Regionbibliotek Kalmar.

Utmaning att planera kurser

Så har ännu ett pandemiskt år passerat, med allt vad det har inneburit av olika utmaningar inom samhällsorienteringen. Våra kurser har fortsatt fått genomföras på distans, något vi började med den 23 mars 2020. Vår förhoppning var att kunna växla över till platsförlagda lektioner under hösten, men vi har tvingats skjuta på det allt eftersom. Av den anledningen har det varit en relativt stor utmaning att kunna planera kurser och kursstarter. Det fungerar visserligen bra att ha kurser på distans. Våra samhällskommunikatörer har fått god rutin på detta och det finns en del fördelar med att genomföra kurserna på distans. Dels kan deltagare vara med om de exempelvis är sjuka eller i annat fall varit tvungna att stanna hemma. Dels behöver de heller inte resa, en fördel speciellt för dem som reser längre sträckor.

Hybridkurser

Ur ett pedagogiskt perspektiv är dock platsförlagda lektioner att föredra då den mentala närvaron och medverkan i diskussionerna blir helt annan. Under hösten 2021 har vi förberett för hybridkurser. Det vill säga kurser där deltagare kan vara med på plats, medan de som exempelvis har långt att resa kan vara med på distans. Detta har möjliggjorts genom inköp av ett antal videokonferensanläggningar. Vi hoppas kunna komma igång med att använda dessa inom en förhoppningsvis nära framtid under 2022.

TEXT OCH FOTO: LARS EKLUND

Regionbibliotek Östergötland, Samhällsorienteringen

Samhällskommunikatörerna har fått god rutin på att jobba med distansundervisning.

Kreativitet med digitala verktyg

Under våren och hösten 2021 bjöd Regionbiblioteket in till kursen "MIK i praktiken på bibliotek". Kursen riktade sig till den som var intresserad av att lära sig några olika digitala verktyg och hur man kan använda dem i olika aktiviteter på biblioteken.

Fredrik Kenneback som var kursledare är utbildad Ma/No-lärare och har jobbat åtta år inom skolan. Han har bland annat jobbat på Mediateket i Stockholm Stad där han var med och byggde upp Roboteket, ett utbildningskoncept för att sprida kunskapen om programmering i Stockholm Stads skolor.

Till kursen behövde deltagarna varsin dator och varsin iPad. Sedan fick de en MIK-låda, med de olika digitala verktyg som skulle användas under kursen, skickad till sig. Under tre timmar fick deltagarna sedan en introduktion till de digitala verktygen och så fick man prova själv. Mellan de olika tillfällena fick deltagarna i uppgift att prova själva och tänka ut en aktivitet som man skulle kunna göra på biblioteket tillsammans med besökare. På grund av pandemin var det en utmaning att prova med besökare, men några bibliotek hade möjlighet att göra det under sommaren.

Fem digitala verktyg

Deltagarna fick prova fem digitala verktyg och några idéer till aktiviteter som kom fram under kursen var:

Makey Makey är en liten platta som är ett kretskort, gjord för att kunna skapa små tangentbord eller kontroller.

Mjölby bibliotek: Varför inte ha en frågesportstävling där informationens väktare grillas om t ex Pokémon (för barn) eller Nobelpriset (för vuxna)?

- Gör ett gäng frågor i valfritt ämne och hitta en kompetent kollega.
- Deltagarna kopplar Makey Makeyn till appen Bongo eller Piano med två valfria objekt.
- En frågeställare läser frågorna och två deltagare, varav en bibliotekarie, ska vara snabbare än den andra med att trycka på sitt objekt för att svara.
- Välj två ljud som låter olika varandra annars kan det vara svårt att avgöra vem som tryckte först. Koppla alternativt upp två Makey Makey till två datorer för två väldigt olika ljud. Bäst av 10 vinner!

Kan även utföras utan bibliotekarie eller som lagtävling.

Motala bibliotek: Vi har med hjälp av Makey Makey och Scratch gjort en saga med ljud. Tanken är att yngre barn ska få sagan uppläst och att äldre barn ska få tillverka en egen saga på liknande sätt.

När man trycker på en knapp spelas ett ljud upp. Knappen är kopplad till en av pilarna på MakeyMakey:n som är programmerad med ljudet av en bock som trippar över bron.

Ozobot är en av världens minsta programmerbara robotar. Lätt att till exempel få den att följa en svart linje på ett papper.

Söderköping: Vi tänker oss att vi spinner vidare på vår idé med fritidsaktiviteten "Mysterieklubben" för åldern 9-12 år, deltagarantal cirka 8-10 barn. Vi träffas sammanlagt under 4-5 tillfällen och vid ett av tillfällena använder vi Ozobot som en del av mysterielösandet.

Uppdraget går ut på att först hitta ledtrådar som ger symboler/bokstäver som tillsammans bildar en kod. Koden löses sedan med hjälp av ett chiffer med Ozobot-färgkoder som vi har förberett och klippt ut. Färgkodslapparna får deltagarna placera ut på en bana och om de placerats i rätt ordning kommer roboten hamna på ett visst ställe på banan (och inte på ett annat) och genom till exempel ljussignaler ger roboten barnen nästa ledtråd i mysteriet.

Vi kommer alltså använda Ozobot som ett verktyg i ett större sammanhang, där huvudsyftet egentligen inte handlar så mycket om själva tekniken men där man får det mer "på köpet" och ett intresse och en fortsatt nyfikenhet för tekniken ändå kan väckas.

Sphero Bolt är en radiostyrd robotboll som styrs genom en app i ipaden. Sphero har många olika funktioner och kan användas på flera olika sätt, bara fantasin sätter gränser. Den är tåligare än ozoboten och kan köras utomhus, i vatten eller målarfärg.

Kinda bibliotek: En idé till en aktivitet man kan göra med Sphero Bolt är hinderbana med möjlighet för två personer att tävla mot varandra. Att bygga själva banan kan också vara kul.

Green screen - här provade deltagarna på att spela in en film med green screen samt lägga till bakgrund och andra effekter. Här användes apparna Green screen by do Ink och imovie.

Tranås bibliotek skrev så här efter att ha provat med

en barngrupp: Green screenen ledde till kreativitet/berättande i och med att många ville ha en story/bakgrundshistoria till bilden/videon de skulle göra och kopplat till bakgrunden de valde.

Micro:bit är en liten dator som man enkelt kan få att göra saker genom att programmera den.

Norrköping: Baserat på kortspel. Instruktioner: En siffra mellan 1 och 10 slumpas fram - gissa om nästa siffra blir lägre eller högre. Tryck A för att gissa att det blir lägre, B för högre. Gissa igen med den nya siffran som utgångspunkt. Lyckas du tre gånger i rad vinner du. Gissar du fel får du börja om.

Finns lådor att låna

Att få prova tillsammans för att sedan fundera på hur man kan arbeta vidare hemma var ett bra koncept. Alla idéer och tankar under kursen finns samlade i en gemensam padlet.

För den som är intresserad av att testa själv så finns det MIK-lådor att låna från Regionbiblioteket. Lådorna är uppdelade på de olika digitala verktygen med sex stycken av varje verktyg, så att man kan ha en grupp med barn eller ungdomar som utforskar tillsammans. Hör av dig till Linda Sävhammar på Regionbiblioteket för att boka in en låda.

TEXT OCH FOTO: LINDA SÄVHAMMAR
Regionbibliotek Östergötland

Avtal och system för framtiden

När vi ser tillbaka kommer 2021 att vara året som vi inom Götabiblioteken genomförde stora upphandlingsarbeten. Götabiblioteken som samarbete är över tio år gammalt. Så även avtalet för det biblioteksdatasystem som vi jobbar i. Under dessa tio år har mycket hänt både inom bibliotekssamarbetet men också vad gäller teknik, system och informationssäkerhetstänkande.

Gamla avtal

Biblioteksdatasystemsavtalet är över tio år och vårt nuvarande webbavtal är fyra år gammalt. Det är två avtal som på många sätt rör vårt gemensamma arbete.

Vad gör dessa två upphandlingar komplicerade? En möjlig målgrupp som är lika stor och varierad som befolkningen i 14 kommuner. System som hanterar personuppgifter, inköpshantering, logistikuppgifter och integrationer till externa system och tjänster. Där automatiserade arbeten, datainhämtning och uppdatering sker över IT-gränser som går både över olika IT-organisationer som olika säkerhetssystem. Där det till slut ska ske en dialog där kommunikationen sker med både hårdvara, mjukvara för både personal och biblioteksanvändare.

Expertgrupper

Under 2021 har vi vänt och vridit på kravställningar för att föra Götabiblioteken in i framtiden på ett säkert och smidigt sätt med nya system och avtal. Vi som har gjort detta arbete är representanter från de tre expertgrupperna, Göta system, Göta metadata och Göta webbredaktion samt representanter från Göta styrgrupp. Vi har även haft god hjälp av Göta barnrätt – för att säkerställa att vi tar hänsyn till barnens perspektiv i våra system och verktyg.

I ett arbete av denna storlek så har det även varit viktigt att inkludera IT-kompetens från respektive kommuner.

Region Östergötland samordnar detta arbete genom kompetens från regionens upphandlingsenhet, IT-enhet och utvecklingsledare från Regionbiblioteket. En stor vinst i arbetet är att ansvarig upphandlare och IT-arkitekter har varit med i alla upphandlingar. Det har gett oss alla en bättre förståelse för de komplexa processer som gör bibliotekssamarbetet så effektivt

Det är två avtal som på många sätt rör vårt gemensamma arbete.

som det är. Ett konkret exempel på hur biblioteksutveckling kan te sig i regionala sammanhang och hur arbete över kommungränserna kan leda till kunskapsöverföring och nya samarbetsformer.

Påverkar alla

Vad händer när arbetet är klart? I nuläget är upphandlingarna inte klara och vi vet inte vem som till slut blir leverantör.

Alla som arbetar inom Götabiblioteken kommer bli påverkade av resultatet då alla arbetar i biblioteksdatasystemet. Det vi hoppas på är ett system som är kravställt utifrån dagens biblioteksbehov och samtidigt är så pass framtidssäkrat att vi klarar det som dyker upp framöver.

För alla biblioteksanvändare kommer det förhoppningsvis leda till system där tjänsterna skapar en bättre användarupplevelse oavsett vem du än är som användare.

Om 2021 har varit året vi slipat på kravställningar, så kommer 2022 bli ett spännande år där vi ser hur resultatet av arbetet avspeglar sig i de vinnande anbuden.

TEXT: LINDA SKÅRBRATT

ILLUSTRATION: RINI ASTIYAH

Regionbibliotek Östergötland

Göta biblioteken

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna och Tranås kommun.

Med ett konto hos Götabiblioteken får du tillgång till över 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel, tidningar och därtill flera databaser.

Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på ditt bibliotek!

Du kan också låna, ladda ner och lyssna direkt på Göta-webben.

I Götabiblioteken 2021 får du ett axplock av vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.